

other activities that allow them to develop and improve soft skills. We consider research-based learning and other active methods that integrate practical research activities into the educational process to be effective – for example, project work, mentoring research seminars, development of mini-studies, etc.

Key words: *scientific development, methodological training, higher education student, research culture, research activity, methodological courses*

УДК 37.014.6:37.011.3-051

Лілія Ребуха

Західноукраїнський національний університет

ORCID ID 0000-0002-0054-0651

Ганна Зварич

Західноукраїнський національний університет

ORCID ID 0009-0002-9558-6536

DOI 10.24139/2312-5993/2026.01/395-406

ПЕДАГОГ ЯК КЛЮЧОВИЙ ОБ'ЄКТ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

У статті на теоретичному рівні обґрунтовано значення педагога як ключового об'єкта моніторингу якості надання освітніх послуг у ЗЗСО. Проаналізовані сучасні підходи до розуміння ролі вчителя, зокрема в контексті реалізації концепції НУШ та орієнтації на європейські освітні стандарти. Зазначено, що сучасний педагог є багатогранною, креативною та професійно гнучкою особистістю, яка здатна швидко реагувати на зміни в освіті, результативно використовувати інноваційні педагогічні технології та забезпечувати формування ключових компетентностей учнів. Наголошено, що вчитель у сучасному освітньому процесі виступає як джерелом знань, так і фасилітатором, тьютором, наставником і організатором освітньої діяльності, здатний формувати у здобувачів освіти індивідуальну освітню траєкторію та повноцінно розвивати їхні інтелектуальні, соціальні і творчі здібності. У роботі проаналізовано наукові підходи до трактування поняття «якість освітніх послуг» й визначено його як комплексну характеристику освітнього процесу, що відображає рівень організації навчання, ефективність педагогічної діяльності, результати навчання учнів ЗЗСО та відповідність освітніх результатів потребам особистості й суспільства. Висвітлено наукові погляди українських учених щодо проблеми якості освіти та ролі педагогічної компетентності у її забезпеченні. Особливу увагу приділено моніторингу якості надання освітніх послуг як важливому інструменту оцінювання педагогічної діяльності. Розглянуто основні методи моніторингу та обґрунтовано, що його результати є підґрунтям для підвищення професійної майстерності вчителя, удосконалення освітнього процесу та прийняття ефективних управлінських рішень. Дійшли висновку, що педагог виступає центральною фігурою освітнього процесу, ключовим об'єктом моніторингу якості надання освітніх послуг, оскільки саме від рівня його фаховості і особистісних якостей залежать навчальні досягнення учнів, результативне функціонування освітнього процесу та закладу освіти в цілому.

Ключові слова: *вчитель, здобувачі освіти, заклад загальної середньої освіти, освітній процес, освітні послуги, професійна діяльність педагога, якість освітніх послуг, моніторинг надання освітніх послуг.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах реалізації концепції НУШ особливо актуальною є проблема якості надання освітніх послуг (ЯНОП) учителями в ЗЗСО. Підвищення якості освіти розглядається нині як один із пріоритетних напрямків державної освітньої політики, оскільки саме від рівня освітньої підготовки майбутнього педагога залежить соціально-економічний розвиток суспільства та його конкурентоспроможність у глобальному освітньому просторі. Відтак, важливого значення набуває проведення моніторингу ЯНОП, який дає змогу систематично здійснювати оцінювання освітнього процесу, визначати його ефективність та вчасно коригувати розвиток освітньої діяльності.

У педагогічній науці проблема якості освіти та механізмів її забезпечення привертає увагу багатьох науковців. Теоретичні та методологічні засади розвитку сучасної освіти, її гуманістичної спрямованості та орієнтації на особистість здобувача освіти розкрито у працях В. Андрущенка (Андрущенко, 2020), І. Зязюна (Зязюн, 2012), В. Кременя (Кремень, 2005), В. Лугового (Луговий, 2020), Т. Лукіної (Лукіна, 2020) та ін. Питання змісту та результативності освітнього процесу, формування ключових компетентностей учнів і ролі вчителя у забезпеченні якості освіти досліджували О. Воробйова (Воробйова, & Ткаченко, 2024), О. Топузов та С. Алексеєва (Топузов, Алексеєва, 2024) та ін. науковці. Значний внесок у дослідження проблеми управління якістю освіти та освітнього моніторингу зробили С. Мороз (Мороз, 2022), Л. Ребуха (Ребуха, Островська, 2023), І. Сіданіч та Г. Зварич (Сіданіч, Зварич, 2020) та ін., які розглядали моніторинг як важливий інструмент відстеження результативності освітньої діяльності та прийняття ефективних управлінських рішень.

Разом із тим, у сучасній науковій літературі значна увага приділяється питанням визначення критеріїв і показників якості освіти, організації системи внутрішнього та зовнішнього моніторингу, оцінювання результатів навчання здобувачів освіти (Ребуха, Гога, 2023). Проте проблема визначення педагога як ключового об'єкта моніторингу ЯНОП у ЗЗСО потребує подальшого теоретичного осмислення. Це зумовлено тим, що саме педагог є центральною фігурою освітнього процесу, оскільки від його професійної компетентності, значною мірою залежить результативність навчання та всебічний розвиток учнів.

Отже, актуальність дослідження зумовлена необхідністю поглибленого аналізу ролі педагога у системі моніторингу якості

надання освітніх послуг та визначення його місця як ключового об'єкта оцінювання в умовах сучасних освітніх трансформацій.

Метою статті є теоретично обґрунтувати значення педагога як основного об'єкту МЯНОП.

Виклад основного матеріалу. Нині сучасний педагог є багатогранною, креативно-гнучкою особистістю, котра уміє миттєво реагувати на різноманітні зміни щодо організації власної професійної діяльності, а саме у площині надання якісних освітніх послуг (НЯОП) здобувачам освіти. Академічна зрілість та фаховість учителя ідентифікується з його направленістю на ініціативність та багатогранність у досягненні освітньої мети. Важливими є творчий пошук та використання індивідуальних якостей як надавачів так і споживачів освітніх послуг. Висока якість освітнього процесу, а відтак в цілому української школи безпосередньо залежить від професійної компетентності вчителя. Так, у Законі України «Про освіту» зазначено, що педагогам надано нові можливості для забезпечення результатів навчання у межах розробки і запровадження авторських навчальних програм, інноваційно-освітніх проектів, сучасних методик, технологій, нових форм навчання та ін. (Про освіту, 2017).

Освітній досвід європейських країн світу та модернізація структури і оновлення змісту української освіти ставить нові вимоги до індивідуально-професійних якостей вчителя, оскільки ключовою метою НУШ є підготовка учнів ЗЗСО до майбутнього дорослого життя, котре вимагає від них нагромадження розумових, емоційних, соціально-стратегічних ресурсів для гідного прийняття сучасних викликів й, при потребі, успішного долаття невизначеності і труднощів. Окреслена на законодавчому рівні освітня мета є важливою для кожної дитини, так як допомагає їй розкрити власні таланти, зміцнити силу волі і розвинути особистісні здібності. Забезпечення мети вимагає постійного професійного зростання і вдосконалення педагогічних працівників шляхом їхнього навчання упродовж професійного життя. Освітня реформа НУШ сприяла зміні ролі вчителя, як єдиного джерела знань. Учитель нині перебуває у ролі коуча, фасилітатора, тьютора. Досвідчений наставник здатний модерувати індивідуальну освітню траєкторію школяра, що допомагає розвинути в останнього індивідуальні здібності та розкрити приховані задатки.

Для української освіти безцінним є європейський досвід. У Рекомендаціях Європарламенту та Ради ЄС зроблено наголос на формуванні у кожної людини у процесі навчання вісьмох основних

компетентностей, які необхідні їй для особистісного становлення і розвитку, активного громадянського життя, належного включення у соціальні процеси та постійного перебування у зайнятості за фахом. Для визначення власних професійних компетентностей українським педагогам надається можливість взяти участь у незалежному тестуванні шляхом сертифікації, яка проводиться на добровільних засадах. Моніторинг ЯНОП слугує одним із найбільш знаних видів моніторингу освіти. Відповідно оцінка професійних якостей педагога нині є ключовим об'єктом моніторингу та вагомою складовою роботи адміністрації закладу освіти.

Для забезпечення ефективного результату функціонування закладу освіти, а відтак формування у здобувачів освіти різнобічних компетентностей, необхідна нерозривна єдність між якістю освітнього процесу та рівнем надання освітніх послуг. Сучасне освітнє середовище, орієнтоване на вагомій досягненні школярів ЗЗСО, поєднує якісно-кількісні параметри освітнього процесу та професійні компетентності педагогів.

Мета професійної діяльності вчителя визначена Професійним стандартом, де чітко зазначено, що педагог організовує навчання та виховання школярів у процесі набуття ними середньої освіти й націлює освітній процес на формування у них засадничих компетентностей та світоглядних позицій на засадах загальнолюдських та національних цінностей (Про затвердження ..., 2024). А це, у свою чергу, розвиває в учнів необхідні теоретичні знання, інтелектуально-творчі і фізичні здібності та практико-зорієнтовані навички, необхідні для їхнього майбутнього професійного самореалізування та зростання.

Відповідно зазначене потребує від педагога надання учням ЯОП. За таких умов вчитель має належно володіти професійними компетентностями й активно проявляти у класній кімнаті набуту педагогічну майстерність та дієво використовувати сучасні методики навчання. Для поліпшення показників успішності унеобхіднене усвідомлене встановлення тісного комунікативно-сприятливого взаємозв'язку між педагогом і школярами. Найкращі вчителі – це ті особистості, котрі не просто уміло викладають свій предмет, вони, крім того, є добрими наставниками й провідниками у царині знань, сприяють вихованню у своїх учнів упевненості й розвитку критичного мислення, допомагають у професійному самовизначенні, спонукають до активних вчинкових дій, прийняття відповідального рішення та ін.

Саме таку всебічно розвинуту особистість з комунікативними здібностями і гострим розумом може сформувати і виховати

цілеспрямований, досвідчений педагог. Задля досягнення якості освітніх послуг вчителю активно виражають власну фахову думку, їм надається академічна свобода у виборі учням навчальних підручників, обранні способів і засобів навчання. Разом з тим, держава гарантує педагогу свободу й не втручається у професійну діяльність (Концептуальні засади ..., 2024).

Для визначення компетентності педагога та оцінювання його педагогічної діяльності проводиться внутрішній і зовнішній моніторинг, що слугує системою послідовно-систематичних заходів, які здатні виявити та логічно відстежити тенденції розвитку якості освіти у нашій країні в цілому, так і на окремих її територіях чи закладах освіти. Проведення моніторингу сприяє встановленню відповідності між фактичними результатами освітньої діяльності та її заявленими цілями з метою надання оцінки та з'ясуванню причин відхилення запланованих освітніх цілей (Про затвердження Порядку проведення ..., 2020).

За твердженнями багатьох науковців, освітній моніторинг направлений на супроводжувальне відстежування результатів навчання та поточну регуляцію супутніх освітніх процесів. Система моніторингу містить показники, об'єднані в еталон, та методи постійного спостереження за дійсним станом спостережуваного об'єкта та його динамікою з метою оперативного коригування і вироблення управлінських рішень.

Наданням учням ЯОП сприяє академічна і кадрова автономія освітнього закладу та делегування повноважень колективу ЗЗСО. Сучасні компетентні педагоги мають можливість на засадах академічної автономії реалізовувати якісні перетворення в освітньому процесі. Механізм підготовки, порядку, форм, методів проведення моніторингу визначений у «Порядку проведення моніторингу якості освіти». Сам моніторинг надання ЯОП включає опитування учнів, проведення анкетування та тестування, взяття інтерв'ю, цілісне спостереження за освітнім процесом та професійною діяльністю учителя на уроках; роботу у фокус-групах та ін. методи, визначені у Програмі (Про затвердження Порядку ..., 2020).

В межах НУШ формується нова модель взаємодії між усіма залученими до освітнього процесу його учасниками: вчителями, батьками та учнями. Це означає, що батьки залучаються до освітнього процесу й приймають у ньому активну участь. Встановлена на таких умовах взаємодія регламентована концептуальними засадами,

законодавчими актами, як «педагогіка партнерства». Батьки залучені до освітньої траєкторії своєї дитини мають можливість контролювати надання вчителями освітніх послуг.

Одним із важливих показників із надання ЯОП у ЗЗСО є ступінь фахової діяльності і підготовки педагогів. Від компетентності і фаховості вчителя залежить рівень академічних досягнень школяра. На основі «педагогіки партнерства» в педагогічному колективі створюються позитивно-налаштований, емоційно-прийнятний міроклімат, формується на паритетних засадах співпраця з колегами, результативна комунікація, що вдосконалює освітню діяльність й сприяє реалізації поставлених цілей.

У законі України «Про освіту» зазначено головні складові напрямків внутрішньо-системного забезпечення якості фахової діяльності вчителя та якісного функціонування закладу освіти. У їх склад входять 1) моніторинг освітнього середовища загалом, 2) система оцінювання: а) здобувачів освіти, б) педагогічної діяльності педагогів закладу освіти та в) управлінської діяльності керівника закладу (Про освіту, 2017).

Відповідно до Закону кожна школа, як освітня структура, та усі її педагоги повинні прагнути виховати освічених, інтелектуально-розкритих, морально та фізично сильних й відповідальних осіб, які були б спроможні зробити вільний і правильний професійний вибір. Педагоги за період навчання допомагають молодим людям бути більш відкритими до реальності та формувати в собі чітке розуміння сенсу життя. Для виконання учителем такої місії особливо значущими для професійної діяльності є його індивідуально-духовні, морально-громадянські орієнтації, оскільки він навчає і виховує школярів як словом, так і власним життєвим прикладом та особистісною поведінкою. Щодо педагогів-керівників закладами освіти, то їм потрібен сучасний та гнучкий інструмент оцінювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, який би враховував пізнавальні можливості дитини, її навчальну активність, а також зв'язок вчинково-освітніх проявів учня з його особистісними психолого-педагогічними характеристиками.

У педагогічній науці існує низка підходів до трактування поняття «якість освітніх послуг» та наповнення його сутнісного змісту. Дане поняття є складним і багатогранним, тому науковці розглядають його з різних позицій: педагогічної, соціальної, управлінської та економічної. У загальному розумінні ЯОП пов'язують із рівнем організації освітнього процесу, всебічним розвитком особистості здобувача освіти,

результатами навчання та відповідністю освіти потребам суспільства. Проблемою визначення сутності та критеріїв якості освіти займалися як закордонні, так і українські науковці. Зокрема, значний внесок у розв'язання даної проблеми зробили науковці В. Андрущенко, С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Кремень, Н. Кузьміна, О. Савченко та ін.

Так, науковець С. Гончаренко розглядає якість освіти як сукупність характеристик освітнього процесу та його результатів, що забезпечують всебічний розвиток особистості й формування фундаментальних знань, необхідних умінь і навичок та ціннісних орієнтацій (Гончаренко, 1997). Науковець І. Зязюн наголошує на гуманістичному аспекті якості освіти, підкреслюючи, що вона визначається не лише рівнем засвоєння знань, а й розвитком духовної культури, моральності та творчого потенціалу особистості (Зязюн, 2012). На переконання науковця В. Кременя, якість освітніх послуг пов'язана з відповідністю результатів навчання сучасним вимогам суспільства, ринку праці та потребам особистості. Він підкреслює, що важливою складовою якості освіти є інноваційність освітнього процесу та орієнтація навчання на формування життєвих та фахових компетентностей (Кремень, 2005). Науковець О. Савченко розглядала ЯНОП у контексті шкільної освіти, акцентуючи увагу на результативності навчання, рівні сформованості ключових компетентностей учнів та ефективності педагогічних технологій (Савченко, 2011).

Отже, аналіз наукових підходів уможлиблює констатацію: ЯНОП – це комплексна характеристика освітнього процесу, яка відображає рівень організації навчання, ефективність педагогічної діяльності, результати освітньої підготовки здобувачів освіти та відповідність отриманої учнями у ЗЗСО освіти запитам особистості й потребі суспільства.

Надзавдання сучасної освіти відображені у людиноцентричній парадигмі освіти, яка розроблена у свій час науковцем В. Кременем. У ній закладено основу з визначення базових критеріїв ефективності освітнього процесу, зокрема, ефективності підготовки здобувачів освіти у ЗЗСО. На думку науковця, сучасна людиноцентрична освіта готує учня до здатності відповідати на різнобічні виклики ХХІ ст. та бути готовим до постійних змін й запровадження інновацій.

Разом з тим, педагогічна діяльність учителя охоплює широкий спектр виконуваних ним функцій: від організації навчального процесу до сформованості в учнів фундаментальних знань, всебічних умінь і дієвих навичок, фахових здібностей, загальнолюдських цінностей і соціальних компетентностей. Саме тому ЯОП значною мірою

визначається рівнем професійної підготовки педагога, його методичною компетентністю, хистом уміло застосовувати інноваційні педагогічні технології та щоденним створенням сприятливого освітнього середовища. На думку науковців саме професійна діяльність педагога, що включає високий рівень його педагогічної компетентності, гуманістичну спрямованість діяльності та моральні особистісні якості є засадничим підґрунтям із забезпечення якості освіти.

У системі моніторингу ЯНОП педагог розглядається як суб'єкт і водночас як об'єкт оцінювання. З одного боку, він безпосередньо зреалізовує освітній процес та разом із тим чинить вплив на результати навчання. З іншого боку, результати його діяльності можуть бути проаналізовані та оцінені за допомогою різних методів моніторингу. До таких методів належать: спостереження за навчальними заняттями, аналіз навчально-методичної документації, оцінка результатів навчання здобувачів освіти, анкетування, самооцінювання педагогів, експертне оцінювання, а також аналіз участі педагогів у професійному розвитку та неперервній освіті.

Крім того, моніторинг діяльності педагога передбачає оцінювання його навичок із створення позитивного психологічного клімату у класній групі та підтримання паритетно-ефективної комунікації з школярами, їхніми батьками та колегами. Педагог виступає не лише носієм знань, але й наставником, вихователем, організатором навчально-виховного процесу. Тому важливими характеристиками його діяльності є психолого-педагогічний такт, емпатія, толерантність, здатність до мотивації учнів як до навчання, так і до суспільно-корисної праці та уміння підтримувати їхню пізнавальну активність.

Особливе значення для моніторингу має професійний розвиток педагога. Сучасні освітні реформи передбачають безперервність у професійному розвитку педагогічних працівників, що включає різнобічне підвищення кваліфікації, їхню активну участь у семінарах, тренінгах, конференціях, професійних спільнотах, а також задіяність у самоосвіті. Рівень професійного розвитку педагога є важливим показником його готовності до впровадження інновацій та підвищення ЯОП.

Результати моніторингу педагогічної діяльності мають важливе значення для управління якістю освіти. На основі отриманої інформації адміністрація закладу може визначати сильні та уразливі напрями педагогічної діяльності, а також системно планувати заходи щодо підвищення професійної майстерності педагогів, удосконалювати

освітній процес та впроваджувати нові педагогічні технології. Таким чином, педагог виступає ключовим об'єктом моніторингу ЯНОП, оскільки саме його професійна діяльність визначає результативність освітнього процесу та рівень навчальних досягнень здобувачів освіти. Систематично-проведений моніторинг діяльності педагогів дозволяє забезпечити об'єктивну оцінку ЯОП, сприяє професійному розвитку учителів, вдосконаленню освітнього процесу та убезпечує підвищення високого рівня освітніх результатів.

Висновок. У сучасних освітніх реформ педагог відіграє ключову роль у забезпеченні ЯНОП. Саме рівень його професійної компетентності, педагогічної майстерності, здатність до творчого пошуку, використання інноваційних методів і технологій навчання визначають ефективність освітнього процесу. Запровадження реформи Нової української школи, орієнтація на європейські освітні стандарти та реалізація компетентнісного підходу висувають сучасні вимоги до фаховості педагога. Від учителя очікується постійний професійний розвиток, готовність до інновацій, здатність створювати сприятливе освітнє середовище та будувати взаємодію з учнями, батьками і колегами на засадах педагогіки партнерства. Водночас законодавчі акти України забезпечують педагогам академічну свободу, можливість реалізовувати власні педагогічні ідеї, застосовувати сучасні освітні технології та брати участь у професійному самовдосконаленні. Важливим інструментом забезпечення якості освітньої діяльності виступає система моніторингу якості освіти. Моніторинг у ЗЗСО направлений на об'єктивне оцінювання рівня фахових компетентностей учителя, визначення сильних сторін його діяльності та виявляє напрями для подальшого професійного зростання. Отож, саме педагог є центральною фігурою освітнього процесу й, відповідно, ключовим об'єктом моніторингу ЯНОП, оскільки від його професійної підготовки, особистісних якостей, педагогічної культури та готовності до інновацій залежить рівень розвитку здобувачів освіти та загальна якість функціонування закладу освіти. Систематичний моніторинг педагогічної діяльності сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу, професійному розвитку вчителів та формуванню конкурентоспроможної, компетентної й соціально відповідальної особистості учня.

Подальші наукові дослідження пов'язані із розробкою системи підтримки професійного розвитку педагогів на основі результатів моніторингу.

ЛІТЕРАТУРА

- Андрущенко, В. (2020). Ефективність європейського вчителя (проблема впровадження «Педагогічної конституції Європи»). *Вища освіта України*, 3, 5-18. (Andrushchenko, V. (2020). The effectiveness of European teachers (the problem of implementing the 'European Pedagogical Constitution'). *Higher Education in Ukraine*, 3, 5-18).
- Воробйова, О. П., Луговий, В. І., Паламарчук, О. Ф., Слюсаренко, О. М., Таланова, Ж. В., & Ткаченко, В. П. (2024). Розвиток систем забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті стійкого розвитку. *Інститут вищої освіти НАПН*, 1(1), 1-93. (Vorobyova, O. P., Lugovoy, V. I., Palamarchuk, O. F., Slyusarenko, O. M., Talanova, Zh. V., & Tkachenko, V. P. (2024). Development of systems for ensuring and improving the quality of higher education in the context of sustainable development. *Institute of Higher Education of the National Academy of Pedagogical Sciences*, 1(1), 1-93).
- Гончаренко, С. У. (1997). Український педагогічний словник. Київ: Либідь. (Goncharenko, S. U. (1997). *Ukrainian Pedagogical Dictionary*. Kyiv: Lybid).
- Зязюн, І. А. (2012). Немає педагогіки без педагога. *Рідна школа*, 4(988), 19-24. (Ziazun, I. A. (2012). There is no pedagogy without a teacher. *Ridna Shkola*, 4(988), 19-24).
- Концептуальні засади реформування профільної середньої освіти (академічні ліцеї) (2024). Наказ МОН від 10 жовтня 2024 р. №1451. (Conceptual foundations for reforming specialised secondary education (academic lyceums) (2024). Order of the Ministry of Education and Science of 10 October 2024 No. 1451). URL: <https://mon.gov.ua/staticobjects/mon/uploads/public/670/7d8/-e85/6707d8e859464499201950.pdf>
- Кремень, В. (2005). Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія, реалізація. Результати. К.: Грамота. (Kremen, V. (2005). *Education and science in Ukraine – innovative aspects. Strategy, implementation. Results*. Kyiv: Gramota).
- Луговий, В. І. (2020). Проблема освітньої якості в стратегії розвитку вищої освіти в Україні. Розбудова системи моніторингу і оцінки якості освіти: проект Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2(2), 1-4. (Lugovyi, V. I. (2020). The problem of educational quality in the strategy for the development of higher education in Ukraine. Development of a system for monitoring and evaluating the quality of education: draft Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2021-2031. *Bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*, 2(2), 1-4).
- Лукіна, Т. О. (2020). Управління якістю загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник. Київ : Педагогічна думка, 230. (Lukina, T. O. (2020). *Quality management in general secondary education: teaching and methodological guide*. Kyiv: Pedagogical Thought, 230).
- Мороз, С. А. (2022). Забезпечення якості вищої освіти: механізми управління та практика їх використання: монографія. Харків: НУЦЗУ, Львів: Видавництво ПП «Новий Світ-2000». (Moroz, S. A. (2022). *Ensuring the quality of higher education: management mechanisms and practices for their use: monograph*. Kharkiv: NUTSU, Lviv: Publishing House PP 'Novyi Svit-2000').
- Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти. (2020). Наказ МОН від 16 січня 2020 р. № 54. (On approval of the Procedure for monitoring the quality of education. (2020). Order of the Ministry of Education and Science of 16 January 2020 No. 54). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0154-20#Text>

- Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024). Наказ МОН від 29 серпня 2024 р. № 1225. (On approval of the professional standard 'Teacher of a general secondary education institution' (2024). Order of the Ministry of Education and Science No. 1225 of 29 August 2024). URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf
- Про освіту. (2017). Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. (Law of Ukraine No. 2145-VIII. (2017, September 5). *Pro osvitu* [On education]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>)
- Ребуха, Л., & Островська, Л. (2023). Моніторинг якості освіти у вищій школі. *Інновації в освіті: реалії та перспективи розвитку: матеріали V Міжнар. науково-практичної конференції.* (Тернопіль, 11 травн. 2023 р.) Тернопіль: ЗУНУ, 216-219. (Rebukha, L., & Ostrovska, L. (2023). Monitoring the quality of education in higher education. *Innovations in education: realities and prospects for development: materials from the 5th International Scientific and Practical Conference.* (Ternopil, 11 May 2023). Ternopil: ZNU, 216-219).
- Ребуха, Л., Гога, Л. (2023). Моніторинг професійної майстерності викладача. *Інновації в освіті: реалії та перспективи розвитку: матеріали V Міжнар. науково-практичної конференції.* (Тернопіль, 11 травн. 2023 р.) Тернопіль: ЗУНУ, 243-245. (Rebukha, L., Goga, L. (2023). Monitoring the professional skills of teachers. *Innovations in education: realities and prospects for development: materials from the 5th International Scientific and Practical Conference.* (Ternopil, 11 May 2023). Ternopil: ZNU, 243-245).
- Савченко, О. Я. (2011). Ключові компетентності – інноваційний результат шкільної освіти. *Рідна школа, 8-9, 4-8.* (Savchenko, O. Ya. (2011). Key competences – an innovative result of school education. *Native School, 8-9, 4-8.*)
- Сараєва, І. (2024). Якість освіти: сутність та концептуальні підходи. *Наша школа: науково-практичні студії, 1 (5), 45-51.* (Saraieva, I. (2024). Quality of education: essence and conceptual approaches. *Our School: Scientific and Practical Studies, 1 (5), 45-51.*)
- Сіданіч, І., & Зварич, Г. (2020). Характеристика моделі моніторингу якості освітніх послуг у закладах загальної середньої освіти. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Педагогіка, 10(19).* (Sidanych, I., & Zvarych, H. (2020). Characteristics of the model for monitoring the quality of educational services in general secondary education institutions. *Adaptive management: theory and practice. Pedagogy series, 10(19).* URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-10\(19\)-24](https://doi.org/10.33296/2707-0255-10(19)-24)
- Топузов, О., & Алексеева, С. (2024). Забезпечення якості загальної середньої освіти: сучасні виклики та можливості. *Проблеми сучасного підручника, 33, 266-272.* (Topuzov, O., & Alekseeva, S. (2024). Ensuring the quality of general secondary education: current challenges and opportunities. *Problems of the modern textbook, 33, 266-272.*)

SUMMARY

Rebukha Lilia, Zvarych Hanna. Educator as key object of monitoring the quality of educational services provision.

The article theoretically substantiates the importance of teachers as key objects of monitoring the quality of educational services in general secondary education institutions. It analyses contemporary approaches to understanding the role of teachers, particularly in the context of implementing the concept of the new Ukrainian school and orienting towards European educational standards. It is noted that the modern teacher

is a multifaceted, creative and professionally flexible personality who is able to respond quickly to changes in education, effectively use innovative pedagogical technologies and ensure the formation of key competencies in students. It is emphasised that in the modern educational process, the teacher acts as a source of knowledge, a facilitator, a tutor, a mentor and an organiser of educational activities, capable of shaping the individual educational trajectory of students and fully developing their intellectual, social and creative abilities. The paper analyses scientific approaches to the interpretation of the concept of 'quality of educational services' and defines it as a comprehensive characteristic of the educational process that reflects the level of organisation of teaching, the effectiveness of pedagogical activity, the learning outcomes of students in general secondary education institutions, and the relevance of educational outcomes to the needs of the individual and society. The scientific views of Ukrainian scholars on the problem of education quality and the role of pedagogical competence in ensuring it are highlighted. Particular attention is paid to monitoring the quality of educational services as an important tool for evaluating pedagogical activity. The main methods of monitoring are considered and it is argued that its results are the basis for improving the professional skills of teachers, improving the educational process and making effective management decisions. It is concluded that the teacher is the central figure in the educational process and the key object of monitoring the quality of educational services, since it is the level of their professionalism and personal qualities that determine the academic achievements of students and the effective functioning of the educational process and the educational institution as a whole.

Key words: *teacher, students, general secondary education institution, educational process, educational services, professional activity of a teacher, quality of educational services, monitoring of educational services.*

УДК 005.8:378.4:001.891

Олена Сидорович

Західноукраїнський національний університет

ORCID ID 0000-0002-4605-3533

DOI 10.24139/2312-5993/2026.01/406-416

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СУТНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИМИ ПРОЕКТАМИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: СИСТЕМНИЙ ТА ІНСТИТУЦІЙНИЙ ПІДХІД

У статті здійснено теоретико-методологічне обґрунтування ролі стратегічного управління дослідницькими проектами як фундаментального детермінанта інституційної спроможності та конкурентоспроможності закладів вищої освіти у глобальному науковому просторі. На засадах системного підходу проаналізовано архітектуру проектної діяльності, де дослідницький проект постає як цілісна динамічна система з чіткою структурою «вхід – процес – вихід», що потребує високого рівня прогностичної адаптивності та інтеграції інтелектуальних, фінансових і матеріальних ресурсів.

Окрему увагу приділено інституційному аналізу, у межах якого управління дослідженнями розглядається через призму «правил гри» — взаємодії формальних регламентів та неформальних академічних інститутів. Обґрунтовано, що критичним фактором ефективності менеджменту є